

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1. Vtrum in Christo sit alia voluntas dinina, & alia humana.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

conclusionem multi
errantes conuenerit,
scilicet, in Christo,
non sunt duæ volun-
tates. Quadrifariam
autem hi diuisi sunt.
Apollinarius enim ex
negatione animæ in
tellectu Christi,
negat voluntatem hu-
manam. Euthices ex
vnitate naturæ com-
positæ, vnā quoque
voluntatem ponit.
Nestorius sola crea-
tam naturam in Chri-
sto ponens, vniā
Deo secundam con-
formitatem affectus,
negat diuinam volun-
tatem in Christo.
Macharius autem ex
negatione proprii mo-
tus in humanitate
Christi voluntatem
humanam in Christo
negauit. vbi vides
quod omnes conue-
niunt in negatione
duarum in Christo
voluntatum, dum
aliqui diuinam, ali-
qui humanam in Chri-
sto tollunt, aut vtran-
que tollere coguntur,
& ponere vnā
tertiam naturæ com-
positæ. Sed de Ma-
charii positione non
facis liquet, de volun-
tate, quæ est natura-
lis potentia, sed de
voluntate, hoc est
actu volendi, quo-
niā non negat po-
tentiam, sed motum
propriū humanæ
naturæ in Christo.
Verum, quia frustra
fuisse voluntas sine
villo velle semper,
ideo dicitur quod ne-
gavit humanam in
Christo voluntatem.

3. diff. 1. 4. ar.
7. q. 1. cor. &
dist. 17. ar. 1.
q. 1. & 4. c. 5.
e. 35. & po.
q. 10. arti. 4.
ad 13. & o-
pu 3. c. 218.
& 10. 6. l. 4.

Lib. 3. orth.
fid. c. 14.

Li. 2. de fid.
ad Gratia. c.
3. a medio,
to. 2.
Super illud
Lu. Non in-
tuit ego ubi
lo. lib. 10. in
Luc. to. 5.

Et circa hoc quaruntur sex.
¶ Primo, Vtrū in Chſo sit alia
uolūtas diuina, & alia humana.
¶ Secundo, Vtrū in humana
natura Chſi sit alia uolūtas sen-
ſualitatis, & alia rationis.
¶ Tertio, Vtrū ex parte ratio-
nis fuerint in Chſo plures
voluntates.
¶ Quarto, Vtrū in Chſo
fuerit liberum arbitrium.
¶ Quinto, Vtrū voluntas hu-
mana Chſi, fuerit omnino
conformis diuine uoluntati in
uolito.
¶ Sexto, Vtrū in Chſo fuerit ali-
qua contrarietas uoluntatum.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum in Christo sint due uoluntates.

AD PRIMVM sic procedi.
Vt q in Chſo nō sint
duæ voluntates, vna diuina, &
alia humana. Voluntas. n. est pri-
mum mouens & imperans in
unoquoq; uolēte: sed in Chſo
primum mouens, & imperans
fuit uoluntas diuina, quia oīa
humana in Chſo mouebat
fm uoluntatem diuinā. ergo ut
quod in Chſo non fuerit ni-
ſi una uoluntas, ſcilicet diuina.
¶ 2. Præ. Inſm non mouetur
propria uoluntate, ſed uoluntate
mouentis: ſed natura humana
fuit in Chſo, ſicut inſm di-
uinitatis eius. ergo natura hu-
mana in Chſo non mouebat
propria uoluntate, ſed diuina.
¶ 3. Præ. Illud ſolū multiplicat
in Chſo, quod pertinet ad na-
turam. Voluntas aut non uſ ad
naturam pertinere, quia ea quæ
ſunt naturalia, ſunt ex neceſſita-
te: quod aut eſt uoluntarium,
non eſt neceſſarium. ergo uolun-
tas eſt una tantum in Chſo.
¶ 4. Præ. Dama. * dicit in 3. lib.
q alqualiter uelle non eſt natu-
ræ, ſed noſtræ intelligentiæ, i. p-
ſonalis: ſed omnis uoluntas eſt
aliqualis uolūtas, quia nihil eſt
in genere, quod non ſit in ali-
qua eius ſpecie. ergo omnis uolun-
tas ad perſonam pertinet:
ſed in Chſo fuit, & eſt vna
tantum perſona. ergo in Chſo
eſt una tantum uolūtas.

SED CONTRA eſt, quod Dñs
dicit Luc. 22. Pſ. ſi uis, transfer
calicem iſtum à me, ueruntamē
non mea uolūtas, ſed tua fiat:
quod inducens Ambr. ad Grati-
anū Imperatorē dicit. * Sicut
ſuſceperat uoluntatem meā, ſu-
ſcepit triſtitiam meam. Et ſuper

Luc. dicit, ¶ uoluntatē ſuam, ad
hoiēm retulit, Patris, ad diuini-
tatē. uoluntas. n. hōis eſt tpaliſ,
uoluntas diuinitatis aeterna.

RESPON. Dicendum, q quid-
dam poſuerunt in Chſo eſſe
unam ſolam uoluntatē: ſed ad
hoc ponendum diuerſimode
moti eſſe uidentur. Apollinari-
enim non poſuit animam intel-
leſualē in Chſo, ſed q Ver-
bum eſſet loco animæ, uel etiā
loco intellectus. Vnde cū uolū-
tas ſit in natione (ut Phil. dicit
in 3. de Anima) * ſequēbat q in
Chſo non eſſet uoluntas hu-
mana, & ita in eo non eſſet niſi
una uolūtas. Et ſimiliter Euthi-
ces, & oēs qui poſuerunt unam
naturam compositā in Chſo
cogebantur ponere unam uolun-
tatē in eo. Nestorius etiā,
qa poſuit unionē Dei, & hōis
eſſe factam ſolum fm affectū,
& uoluntatē, poſuit unam uolun-
tatē in Chſo. Poſtmodū
uero Macharius Antiochenus
Patriarcha, & Capp^o Alexandri-
nus, & Sergius Conſtantiнопo-
litanus, & quidam eorū ſequa-
ces, poſuerunt in Chſo unā
uoluntatē, quam uis ponerent
duas naturas in Chſo ſecun-
dū hypotaſim unitas, quia opi-
nabantur q humana natura in
Chſo nunquam mouebatur
proprio motu, ſed ſolum ſecundū
quod erat mora à diuinitate, ut pater
ex epistoſa ſynodica Agari-
thonis Papæ. ¶ Et ideo in ſexta
Synodo apud Conſtantiнопolim
celebrata, determinatum eſt opor-
tere dici, quod in Chſo ſint due
uoluntates: ubi ſic legitur, * Iuxta
quod olim pphete de Chſo,
& ipſe nos erudiuit, & ſanctorum
patrum nobis tradidit ſymbolum,
duas naturales uoluntates in
eo, & duas naturales operationes
predicamus. Et hoc neceſſarium
fuit dici. Manifeſtum eſt enim q
ſilius Dei aſſumpſit humanam
naturam perfectā, ſicut ſupra oſten-
ſum eſt. ¶ Ad perfectionem autē
humane nature pertinet uoluntas,
quæ eſt naturalis eius potentia,
ſicut & intellectus, ut patet ex
his quæ in prima parte dicta ſunt.
* Vnde neceſſe eſt dicere, quod
ſilius Dei humanam uoluntatem
aſſumpſit in humana natura.
Per aſſumptionem autem humane
nature, nullam diminutionē
paſſus eſt ſilius Dei in his, quæ
pertinent ad diuinam naturam,
cui competit uoluntatem habere,
ut in prima parte habitum eſt. *
Vnde neceſſe eſt dicere, quod in
Chſo ſunt due uoluntates, una ſcilicet
diuina, & alia humana.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod
quicquid fuit in humana natura
Christi, mouebatur nutu
uoluntatis diuine: non tamen
ſequitur quod in Chſo non fuerit
motus uoluntatis proprius na-
ture humane, quia etiam aliorum
ſanctorum pie uoluntates mouentur
ſecundum uoluntatē Dei, qui
operatur in eis uelle & perficere,
ut dicitur Phil. 2. Licet enim
uoluntas non poſſit interius
moueri ab aliqua creatura,
interius tamen mouetur à
Deo, ut in prima parte dictum
eſt. * Et ſic etiam
Christus

ſicut & intellectus.
Pro ſecunda uero
parte, quia ad di-
uinam naturam ſpe-
ctat uoluntatem ha-
bere, ut ex dictis in
prima parte hæc am-
bo patent.
¶ Reſponſiones argu-
mentorum non ex
poſitione, ſed anno-
tatione egent. Et ſe-
cunda ſpecialiter ſe-
ponſio applicanda
eſt ad diuerſas, &
ualde multas qua-
ſiones, in quibus
eſt termo de inſtru-
mentis, & ſpecialiter
quom uoluntas homi-
nis Dei inſtrumen-
tum dicitur ad ali-
quid operandum, ſi-
ue miraculum, ſiue
non. Ex tertia autem
reſponſione habes,
colleſtam quadru-
plicem uoluntatem
in Chſo poni, dupli-
cem quaſi potentiam
diuinam ſcilicet
& humanam, &
duo genera actuum,
in humana ſcilicet,
uoluntatem natura-
lem & uoluntatem
rationalem. De quibus
ſuperius diſcuſſe
ſunt diſſicultates
& inferius in hac
diſſiſione clarior erit
ermo in litera.

lib. 7. ar. 2. c. 1. 2. 3. 4.

lib. 1. c. 3. & c. 1. 2. 3. 4.

lib. 1. c. 3. & c. 1. 2. 3. 4.

lib. 1. c. 3. & c. 1. 2. 3. 4.

lib. 1. c. 3. & c. 1. 2. 3. 4.

lib. 1. c. 3. & c. 1. 2. 3. 4.

lib. 1. c. 3. & c. 1. 2. 3. 4.

lib. 1. c. 3. & c. 1. 2. 3. 4.

lib. 1. c. 3. & c. 1. 2. 3. 4.

Christus secundum uoluntatem humanam, sequetur uoluntatem diuinam, sicut illud Psal. 39. Vt facerem uoluntatem tuam, Deus meus, uolui. Vnde Aug. dicit contra Maximinum, t ubi dixit Filius Patris. Non quod ego uolo, sed quod tu uis, quid te adiuuat quod tua uerba subiungis & dicis, Ostendit uere suam uoluntatem, subiectam suo genitori, quasi nos negemus hominis uoluntatem, uoluntati Dei debere esse subiectam.

AD SECUNDVM dicendum, quod proprium est instrumenti, quod moueatur a principali agente, diuersimode tamen secundum proprietatem naturę ipsius. Nam instrumentum inanimatum, sicut securis aut ferra, mouetur ab artifice per solū motum corporalem. Instrumentum uero animatum anima sensibili, mouetur per appetitum sensitiuū, sicut equus a scillone. Instrumentum uero animatum anima rationali, mouetur per uoluntatem eius, sicut per imperium domini mouetur seruus ad aliquid agendum, qui quidem seruus est, sicut instrumentum animatum, ut Phil. dicit in 1. Politico. Sic ergo humana natura in Christo fuit instrumentum diuinitatis, ut moueretur per propriam uoluntatem.

AD TERTIVM dicendum, quod ipsa potentia uoluntatis est naturalis, & consequitur naturam ex necessitate. Sed motus uel actus huius potentie (qui etiam uoluntas dicitur) quandoque quidem est naturalis & necessarius, puta respectu felicitatis, quandoque autem ex libero arbitrio rationis proueniens, & non necessarius neque naturalis (sicut patet ex his, que in prima parte dicta sunt) & tamen etiam ipsa ratio, quę est principium huius motus, est naturalis. Et ideo preter uoluntatem diuinam, oportet in Christo ponere uoluntatem humanam, non solum, prout est potentia naturalis, aut prout est motus naturalis, sed etiam prout est motus rationalis.

AD QVARTVM dicendum, quod per hoc quod dicitur aliquo uelle, designatur determinatus modus uolendi, determinatus autem modus ponitur circa ipsam rem, cuius est modus. Vnde cum uoluntas pertinet ad naturam, ipsum etiā quod est aliquo uelle, pertinet ad naturā, non secundum quod est absolute considerata, sed secundum quod est in tali hypotasi. Vnde etiam uoluntas humana Christi habuit quendam determinatū modum, ex eo quod fuit in hypotasi diuina, ut scilicet moueretur semper secundum nutum diuine uoluntatis.

¶ Super Questionis 18. articulum secundum.

ARTICVLVS II.

¶ *Utrum in Christo fuerit aliqua uoluntas sensualitatis, preter rationis uoluntatem.*

Tulius singularis est non querit de appetitu sensitiuo, ut sic, sed de appetitu sensitiuo, ut habet rationē uoluntatis, non simpliciter & absolute, sed talis, hoc est sensualis. Puto autem rationem tuius huius fuisse euangelica uerba, quibus motus appetitus sensitiui, uelle uocatur, cum dicitur. Veruntamen non sicut ego uolo.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur quod in Christo non fuerit aliqua uoluntas sensualitatis preter rationis uoluntatem. Dicit enim Phil. in 3. de anima, quod uoluntas in ratione est: in sensitiuo autem appetitu est irascibilis & concupiscibilis: sed sensualitas significat appetitum sensitiuū. ergo non fuit in Christo uoluntas sensualitatis.

¶ 2. Preter. Secundū Aug. 12. de Trin. sensualitas significatur per serpentē: sed nihil serpētini fuit in Christo, habuit. n. similitudinē animalis uenenoſi sine ueneno, ut Aug. dicit sup illud Ioan. 3. Sicut exaltauit Moyses serpentē in deserto, ergo in Christo non fuit uoluntas sensualitatis.

¶ 3. Preter. Voluntas sequitur naturā, ut dictū est. Sed in Christo non fuit, nisi una natura propter diuinam: ergo in Christo non fuit, nisi una uoluntas humana.

SED CONTRA est, quod Amb. dicit in 2. ad Gratianum, Mea est uoluntas, quam suā dixit, quia ut homo suscepit tristitiā meā. Ex quo datur intelligi, quod tristitia pertinet ad humanā uoluntatē in Christo: sed tristitia pertinet ad sensualitatē, ut in scda parte habitū est. ergo uel quod in Christo sit uoluntas sensualitatis, preter uoluntatem rationis.

RESPON. dicendum, quod sicut preteritū est, filius Dei humana natura assumpsit cum omnibus que pertinent ad perfectionem ipsius nature humanę. In humana autem natura includitur etiam natura animalis, sicut in specie includitur genus. Vnde oportet quod filius Dei assumpsit cum humana natura, et ea que pertinent ad perfectionē nature animalis, iter que est appetitus sensitiuus, qui sensualitas dicitur. & ideo oportet dicere, quod in Christo fuit sensualitas. Sciendum est etiam, quod sensualitas, siue sensuali appetitus, in quantum est natus obedire rationi, dicitur rationale per participationē, ut patet per Philosophū 1. Ethic. Et quia uoluntas est in ratione (ut dictum est) pari ratione potest dici, quod sensualitas sit uoluntas per participationem.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod ratio illa procedit de uoluntate essentialiter dicta, que non est nisi in parte intellectiua: sed uoluntas participatiue dicta, potest esse in parte sensitiua, in quantum obedit rationi.

AD SECUNDVM dicendum, quod sensualitas signatur per serpentē, non quantum ad naturā sensualitatis, quam Christus assumpsit, sed quantum ad corruptionē formatam, que in Christo non fuit.

AD TERTIVM dicendum, quod ubi est unum propter alterum, ubi unum tantum esse uidetur, sicut superficies, que est uisibilis per colorem, est unum uisibile cum colore. Et similiter, quia sensualitas non dicitur uoluntas

In corpore artic. vnica est conclusio. In Christo fuit uoluntas sensualitatis, seu sensualitas, dicta uoluntas participatiue, probatur primo, quod in Christo fuit sensualitas appetitus: secundo, quod iste sit uoluntas per participationem. Primum probatur, Filius Dei assumpsit naturam humanam cum omnibus pertinentibus ad ipsius nature perfectionem. ergo assumpsit cum ea omnia que pertinent ad perfectionem nature animalis. ergo assumpsit sensualitatem: prima consequentia probatur, quia in natura humana includitur natura animalis, sicut in specie includitur genus. Secunda autem probatur, quia appetitus sensitiuus, qui sensualitas dicitur, est unum de pertinentibus ad perfectionem nature animalis. Secundum probatur, appetitus sensitiuus seu sensualitas, ut natus obedire rationi, uocatur, & est rationalis participatiue secundo Ethic. ergo pari ratione uocari potest & est uoluntas participatiue. probatur, quia uoluntas in ratione est. nam sicut a ratione precipiente rationalis appetitus, ita a uoluntate quoque precipiente uoluntarius appetitus, qui uoluntas uocatur, dici potest. Imo ex hoc ipso quod rationalis appetitus dicitur, uoluntas dicitur, quia rationalis appetitus nomen est proprium uoluntatis, & participatiue solum communicatum sensualitati.

¶ Aduerte hic, quod quia omnis motus appetitus sensitiui in Christo fuit uoluntarius (quoniam etiam motus proprii sensualitatis in propria obiecta, uoluntarij erant, nam uoluntarie esuriuit, & uenam quamque uirum propria exercere disposuit) ideo in Christo appetitus sensitiuus semper rationalis, & semper participatiue uoluntas in quolibet suo actu fuit.

Lib. 12. c. 13. paulo post princ. c. 3. Ex tract. 12. a medio post collig. 10. 9.

Ar. preced.

lib. 1. de fide ad Grat. c. 3. med. 10. 2.

1. 2. q. 23. ar. 1. & 3.

Ar. preced.

D. 119.

lib. 1. ethic. ult. c. 5. Ar. preced.

Tertia S. Thome.

L 2 ¶ Su-